

Trend upada pridelave medu povezan z izpadi paš

V letih, ko je zaradi pozebe in slabega spomladanskega vremena prišlo do izpada paše na robiniji in upada paše na kostanju ter izgube gozdnega medenja na iglavcih, so bili oljna ogrščica in lipa (*Tilia platyphyllos*) in lipovec edina preostala ter kolikor toliko zanesljiva gospodarska paša. Težava obeh paš je, da sta omejeni na razmeroma majhno območje Slovenije – ogrščica kot kmetijska rastlina prevladuje na severovzhodu Slovenije, druge pa ni tako pomembna oz. prisotna paša. Paša na lipi in lipovcu je izraziteje prisotna na Tolminskem, Kanalskem in Kočevskem, kjer imata lipa in lipovec pomembnejši delež v gozdnih sestojih.

Zaradi omenjenega je bil v letih s spomladansko pozebo upad v pridelavi medu izrazit, pomanjkanje hrane v naravi za čebele pa je bilo v letih s slabim pomladnim vremenom tolikšno, da družine brez dodatnega hranjenja s sladkorjem in čebelarjeve pomoči niso mogle preživeti. Izračuni donosov na tehtnicah ONS tudi kažejo, da so donosi v Sloveniji premajhni, da bi družine zaradi poletnega brezpašnega

obdobja lahko preživele zimo zgolj z donosom medu v pomladnih mesecih. V zadnjem desetletju je iz razpoložljivih podatkov tako razviden trend upada pridelave medu. Kljub temu da pridelava medu v Sloveniji vsakoletno niha glede na vremenske razmere, je iz podatkov o pridelavi medu na državni ravni viden upad pridelave z izrazitim padcem pridelave leta 2014 in 2019, ko je poleg spomladanske pozebe na medenje vplivalo tudi dolgotrajno deževje v obdobju glavnih paš.

Glede na trenuten trend vpliva podnebnih sprememb na čebelarstvo lahko sklenemo, da se v prihodnje ne bo dalo več čebelariti na način kot do sedaj. Če želimo, da si čebele zagotovijo dovolj kakovostne hrane iz narave, bomo prisiljeni ukrepati. Da bi to lahko storili, moramo razumeti predvidene podnebne spremembe na območju Slovenije in predvideti, s kakšnimi pogoji za čebelarjenje se bomo verjetno srečali v prihodnjih letih in desetletjih. Glavni vir medicine, mane in cvetnega prahu v Sloveniji so gozdovi. V naslednjem članku bomo tako predstavili podnebne scenarije za Slovenijo za naslednja desetletja in kaj bodo te spremembe pomenile za glavni vir čebeljih paš – gozdove. 🍯

Kako poteka obnova gozdov s sajenjem sadik gozdnega drevja v Sloveniji

mag. Andrej Breznikar

Zavod za gozdove Slovenije

andrej.breznikar@zgs.gov.si

Zgodnji spomladanski čas je primeren tudi za obnovo gozdov s sajenjem sadik gozdnega drevja. Gozdnih površin, ki jih je treba obnoviti, je v Sloveniji zaradi naravnih ujm v gozdovih vedno več. Gozdove v Sloveniji obnavljamo večinoma (na več kot 90 % površin) z naravno nasemenitvijo s semenom prisotnih odraslih dreves v gozdnem sestoju. Na delu ogolelih površin pa je potrebna tudi obnova s saditvijo sadik gozdnega drevja.

Sadike gozdnega drevja, ki jih vsako leto spomladi ali jeseni posadimo v gozdove, se zagotavljajo preko Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) in so za lastnike gozdov brezplačne. Obnova gozdov se namreč zaradi svojega izrednega pomena sofinancira iz finančnih sredstev državnega proračuna, Programa razvoja podeželja 2014–2020 in Gozdnega sklada. **Program obnove s sadnjo se pripravi v letu pred sadnjo in zaključuje do konca februarja za tekoče leto.**

Obnova gozda s sajenjem sadik gozdnega drevja je

med vsemi gozdnogojitvenimi ukrepi najdražji ukrep, zato morajo biti odločitve o obnovi s sajenjem res dobro premišljene. Vrsto in vzgojno obliko sadik izbereta revirni gozdar ZGS-ja in lastnik gozda skupaj, njihov izbor pa je odvisen od gozdnega rastišča, načrtov in ciljev gospodarjenja z gozdovi, vse bolj pa moramo upoštevati

Sadik v drevesnici

Foto: Zavod za gozdove Slovenije

tudi pričakovane podnebne spremembe, ki spreminjajo pogoje za uspevanje posameznih vrst.

Seznam drevesnih vrst za sajenje pripravimo na osnovi podatkov o naravni zmesi drevesnih vrst na določenem gozdnem rastišču. V Sloveniji uspeva 71 avtohtonih drevesnih vrst, najpogostejše pa so bukev, smreka, jelka in različne vrste hrastov, na določenih rastiščih tudi različni bori. Tem glavnim vrstam so v manjšem deležu primešane vrste, kot so javorji, divja češnja, macesen, pa tudi črna jelša, gaber, pravi kostanj, navadni oreh, lipa, jerebika in druge. Za popestritev vrstne sestave pogosto pomlajene površine zapolnimo tudi s posameznimi sadikami divje jablane, hruške, breka, gloga in drena. Vse te sadike so na razpolago v gozdnih drevesnicah tudi v letu 2021.

Med posajenimi vrstami jih je kar nekaj tudi medonosnih in so lahko bogat vir čebelje paše. Tako je obnova gozdov s sajenjem v večini primerov tudi priložnost za obogatitev gozda z medonosnimi drevesnimi vrstami, seveda le s tistimi, ki na določeno gozdno rastišče sodijo.

Izbira sadik posameznih gozdnih drevesnih vrst, namenjenih sajenju, je tako odvisna predvsem od naravne drevesne sestave na določenem območju, pomembna pa je tudi ponudba sadik v drevesnicah. Vse sadike gozdnega drevja v Sloveniji so vzgojene v registriranih drevesnicah iz semena, ki je bilo pod nadzorom nabrano v gozdnih semenskih sestojih v Sloveniji. Naše domače drevesne vrste so namreč najbolj prilagojene na razmere v Sloveniji, kar zagotavlja tudi njihovo uspešno rast. Predpisi zato ne dovoljujejo nenadzorovanega vnosa sadik v gozd iz domačih in tujih drevesnic.

Lastnik gozda se o obsegu in načinu obnove gozda s sajenjem dogovori s pristojnim revirnim gozdarjem, ki mu v tej zvezi izda odločbo v upravnem postopku. Po

dobavi sadik iz gozdne drevesnice jih lahko lastnik gozda prevzame na krajevni enoti ZGS-ja.

Sadike gozdnega drevja sadimo v obdobju mirovanja rasti, to je spomladi in jeseni. V zadnjih letih se zaradi vse bolj nepredvidljivih vremenskih razmer spomladi vedno večji obseg sajenja izvaja jeseni.

Uspešnost obnove gozda s sajenjem sadik gozdnih drevesnih vrst je poleg kakovosti sadik v veliki meri odvisna od ravnanja s sadikami od izkopa v drevesnici do posaditve v gozd. Neustrezno ravnanje s sadikami povzroča izsušitev in sušni stres pri sadikah, gnitje korenin, napad škodljivcev, plesni in bolezni, zmanjšanje vitalnosti sadik in s tem posledično uspeha sajenja.

Splošno vodilo je, da imajo sadike boljše možnosti za preživetje po sajenju, če se čim hitreje izvede sajenje po izkopu v gozdni drevesnici. V primeru kratkotrajnega shranjevanja sadik na delovišču v gozdu je treba sadike ustrezno zaščititi pred izsušitvijo s shranjevanjem sadik v zasipu.

Za sajenje sadik potrebujemo vrečo ali torbo za prenos sadik, rovnico ali kramp. Sadike morajo biti med prenašanjem po delovišču dobro zaščitene pred izsušitvijo in mehanskimi poškodbami, prenašati pa se morajo v platnenih vrečah.

Najprimernejši način sajenja klasično vzgojenih sadik je sajenje v sadilne jamice. Pred kopanjem jamice odstranimo vrhno plast travne ruše, stelje ali zeli. Sadilna jamica naj bo primerno široka, da lahko na njenem dnu razprostremo koreninski pletež sadike, oziroma dovolj globoka, da se ne poškoduje srčna korenina (npr. pri hrastih). Sadika naj bi bila posajena tako globoko, kot je bila v drevesnici.

V primeru obeleževanja sadik s količki, ki ga uporabljamo pri listavcih, količek zabijemo v sadilno jamico tako, da se ne poškodujejo korenine.

Sadika jelke

Priprava sadilnih jamic

Sajenje sadike

Posajena sadika, obeležena s količkom

Foto: Zavod za gozdove Slovenije

Na dno sadilne jamice nasujemo humusno plast izkopane prsti in nanjo razprostremo v naravno lego koreninski pletež sadike. Korenine sadike nato zasipavamo s prstjo (najprej s temnejšo, humozno, potem pa še s spodnjo, svetlejšo) in jo narahlo sproti tlačimo z rokami. Ob korenini ne sme biti praznih prostorov. Jamico nato do konca zasujemo s preostalo prstjo in rahlo potlačimo z nogo, da ne poškodujemo korenin. Po sajenju tla okoli sadike zastremo s suhim listjem in travo, ki zadržujeta vlago in ščitita korenine pred izsušitvijo. Če je potrebna

zaščita sadik pred objedanjem divjadi, sadike zaščitimo s količki, tulci ali odvrtačnimi premazi, v posameznih primerih pa celotno površino ograjimo z ograjo. Tudi materiali za zaščito sadik se financirajo iz državnega proračuna.

Če bomo upoštevali pravila ravnanja s sadikami gozdnega drevja, bo uspeh obnove gozda s sajenjem zagotovljen. S tem bomo zasnovali ustrezne temelje za pester in stabilen gozd v prihodnosti, ki bo nam in našim zanamcem nudil, poleg vseh drugih dobrin, tudi bogat vir čebelje paše. ●

Zaščita in barvanje čebeljih panjev

Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
simon.golob@czs.si

Leseni panji so podvrženi številnim vplivom okolja, soncu, padavinam in vlagi, ki krajšajo njihovo življenjsko dobo. Zato jih (običajno izpostavljene zunanje dele panja, lahko pa tudi druge) zaščitimo s premazi, priporočljiva pa je tudi mehanska zaščita pred padavinami in neposrednim soncem z nadstreškom ali pa z napuščem čebelnjaka.

Za zaščito lesenih delov panjev se uporabljajo premazi, ki čebelarjem niso škodljivi. Najpogosteje se uporabljajo premazi oz. barve, izdelane na vodni osnovi (nekateri proizvajalci jih označujejo tudi z oznako »okolju prijazno« ali podobno, pri katerih običajno najprej nanesemo temeljni premaz, nato pa še prekrivni premaz) ter laneno ali druga naravna olja. Način nanašanja

premazov in število slojev sta odvisna od posameznega sredstva ter navodil proizvajalca, ki jih je treba pri delu upoštevati. Ne priporoča se uporaba premazov na osnovi topil ter impregnacijskih premazov, ki vsebujejo biocide – sredstva proti lesnim škodljivcem (lahko pa takšna sredstva uporabimo pri zaščiti lesenih delov čebelnjaka, a jih nanašamo v času, ko čebele ne izletavajo, in jih nato v čim krajšem času prekrijemo s premazom na vodni osnovi). Panji se najlažje prebarvajo, ko v njih ni čebel. Tako lahko nemoteno in temeljito zaščitimo nove panje, panje za rezervne družine v času neuporabe ter dele nakladnih panjev, ki jih lahko zamenjamo z drugimi ter obnovimo brez prisotnosti čebel. Če pa obnavljamo barvo na panjih, v katerih so čebele, je primeren čas za to opravilo jesen ali zgodnja pomlad, ko čebele ne izletavajo intenzivno ter obenem zunanje temperature niso prenizke, da bi onemogočale delovanje in sušenje zaščitnih premazov. Pred začetkom del s peno za izolacijo panjev zapremo žrela panjev, odpremo zračne lopute na zadnjih vratih (pri AŽ-panjih) ter v čim